

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Фурман Анатолій Анатолійович – доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка».

Критичне мислення в академічному середовищі: від теорії до практики: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 473 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку критичного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку критичності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

БУГАЙЧУК Світлана Анатоліївна

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ. ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ

Фундамент та концепція

1. **Трансформація від знань до цінностей:** Сучасна екологічна освіта в курсі біології зміщує фокус із пасивного накопичення фактів (наприклад, знання кількості заповідників) на формування проєкологічної поведінки та екологічної культури особистості.

2. **Наскрізна екологізація змісту:** Екологічне виховання не повинно обмежуватися окремими темами чи розділом «Екологія» в 11 класі. Воно інтегрується наскрізно: від вивчення будови рослин (ботаніка) до генетики та біотехнологій (захист генофонду Землі).

3. **Глобальний контекст (Концепція "One Health"):** Вивчення біології через призму екології демонструє учням нерозривний зв'язок між здоров'ям екосистем, здоров'ям тварин і здоров'ям людини.

Інтерактивні та новітні технології (EdTech)

4. **Імерсивні технології (VR/AR):** Віртуальна (VR) та доповнена (AR) реальність дозволяють учням «відвідати» зниклі екосистеми, зазирнути всередину озонової діри або побачити масштаб пластикового забруднення Світового океану зсередини, що викликає сильний емоційний відгук (емпатію до природи).

5. **Гейміфікація та екологічні симулятори:** Використання інтерактивних онлайн-ігор та симуляцій (наприклад, моделювання розвитку популяцій або кліматичних змін на платформах типу *PhET Interactive Simulations*) вчить прогнозувати наслідки людської діяльності на цифровій моделі, де помилка не є фатальною для реального світу.

6. **Цифрові лабораторії та STEM-підхід:** Застосування датчиків (Vernier, PASCO) для експрес-аналізу якості води, повітря чи ґрунту під час уроків-екскурсій перетворює суху теорію на прикладне наукове дослідження (Citizen Science).

7. **QR-кодування та інтерактивні карти:** Створення учнями екологічних стежок на території школи чи громади з використанням QR-кодів, що ведуть на інформаційні ресурси про біорізноманіття, розвиває навички цифрової грамотності та популяризації еко-знань.

Методи та форми навчання

8. **Метод екологічних проєктів (Project-Based Learning):** Перехід від рефератів до реальних міні-проєктів (наприклад, "Апсайклінг побутових

відходів", "Енергоаудит школи", "Шкільний компостер"). Учні бачать матеріальний результат своєї праці.

9. **Кейс-метод (Case Study):** Аналіз реальних екологічних катастроф або локальних кейсів (наприклад, висихання конкретної місцевої річки). Це стимулює пошук причинно-наслідкових зв'язків та розробку стратегій розв'язання проблеми.

10. **Екологічні дебати та рольові ігри:** Моделювання ситуацій (наприклад, «Суд над пестицидами» або «Будівництво ГЕС: за і проти»), де учні виступають у ролях екологів, аграріїв, місцевих жителів та бізнесменів. Це розвиває м'які навички (soft skills), аргументацію та системне мислення.

11. **Використання штучного інтелекту (AI) для еко-прогнозування:** Залучення ШІ-інструментів для аналізу великих масивів екологічних даних, створення інфографік про стан біосфери або генерації ідей для екологічних стартапів.

Психолого-педагогічний ефект та результати

12. **Подолання "еко-тривожності":** Замість залякування кліматичним апокаліпсисом, біологія з використанням інтерактивних методів має пропонувати дієві інструменти впливу (підхід *Action-oriented learning*), даючи учням відчуття контролю через локальні еко-звички.

13. **Міжпредметна інтеграція (НПП):** Екологічні проблеми на уроках біології розглядаються на стику з хімією (хімічне забруднення), географією (кліматичні зони), економікою (циркулярна економіка) та громадянською освітою (еко-право).

14. **Партнерство з громадою (Service Learning):** Інтерактивне навчання виходить за межі класу — участь у локальних акціях із висаджування дерев, сортування сміття, моніторингу довкілля спільно з громадськими організаціями.

15. **Формування екологічної компетентності як ключової:** Результатом такого навчання є не оцінка в журналі, а сформована життєва позиція випускника, здатного приймати екологічно доцільні рішення у своїй майбутній професійній діяльності та побуті.

Список використаних джерел:

1. Костильов О. В., Степанюк А. В. Методика навчання біології та екології: навчальний посібник. Київ, 2021.
2. Пустовіт Н. А. Екологічна освіта і виховання: досвід, проблеми, перспективи. Київ: Педагогічна думка, 2019.
3. Шаламов Р. В. Нова українська школа: теорія і практика формування екологічної компетентності учнів на уроках біології. Харків, 2022.
4. Биков В. Ю., Литвинова С. Г. Цифрова трансформація загальної середньої освіти: технології, інструменти, практики. Київ, 2023.
5. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики та використання ІКТ в освітньому процесі. Київ, 2020. (Розділи про STEM та хмарні технології в природничих науках).

6. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2014.

БУХНІЄВА Олена Анатоліївна

РЕФЛЕКСИВНО-ОЦІННИЙ КРИТЕРІЙ У СТРУКТУРІ ІНТЕГРАТИВНО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ

Питання компетентності є особливо актуальним сьогодні у зв'язку з модернізацією української освіти. Вирішенням багатьох проблем є використання компетентнісного підходу в освіті, зокрема в музично-педагогічній. Його застосування в музичній педагогіці дозволяє не лише здобувати знання, вміння та навички, а й цілеспрямовано навчати здобувачів самостійно використовувати ці знання для вирішення різних професійних завдань.

Музичний текст – це семантична система. Однією з ключових проблем у музичному виконавстві є проблема створення власної художньо-виконавської інтерпретації. Це вимагає не лише грамотного читання нотного тексту, його «розшифровки» та знання культурних традицій, але й уміння працювати з цими знаннями, вміння самостійно створювати власну унікальну інтерпретацію на її основі. Однак досвід показує, що робота з інтерпретацією нотного запису часто стає проблемою для багатьох молодих виконавців. Що спричиняє ці труднощі? Будь-який музичний твір містить низку смислових шарів, зафіксованих композитором за допомогою нотної запису, як складної системи, що розвивалася протягом багатьох років.

Поява музичної нотації мала величезний вплив на розвиток композиторського мистецтва. Можливість записувати музичний твір не лише дозволила його зберегти, але й стала особливістю, яка сприяла відокремленню функцій композитора від функцій виконавця. За допомогою поступово вдосконаленої системи нотації композитор міг записувати свою музику повніше та точніше, тим самим стверджуючи своє авторство.

Використання компетентнісного інтегративно-інтерпретаційного підходу в музичній педагогіці, а саме положення про те, що метою організації освітнього процесу є створення умов для розвитку у здобувачів досвіду самостійного вирішення когнітивних та інших герменевтично-аналітичних завдань, допомагає у вирішенні вузькоспеціалізованих задач. Такий підхід робить акцент на результаті навчання, де його завершення розглядається не просто як сума набутої інформації, а як здатність особистості діяти в галузі інтерпретаційно-виконавських рішень. Використання інтегративно-інтерпретаційного компетентнісного підходу дозволяє викладачеві розвивати у здобувачів рефлексивно-оцінний критерій, що гарантує прийняття професійних рішень у педагогічній діяльності. Важливим принципом цього підходу є розвиток

component of modern philosophical education in the metamodern era	мислення як складова сучасної філософської освіти в епоху метамодерну	
Oksana Balaziuk Critical thinking as the basis of an accountant's professional judgment in the context of digital accounting	Балазюк Оксана Критичне мислення як основа професійного судження бухгалтера в умовах діджиталізації обліку	14
Pavlo Bilichenko Theoretical and methodological principles for the development of students' critical thinking based on materials from the history of pedagogy	Біліченко Павло Теоретико-методичні засади розвитку критичного мислення студентів на матеріалах історії педагогіки	18
Iryna Boitsun Developing critical thinking skills in future teachers of ukrainian literature	Бойцун Ірина Розвиток критичного мислення у майбутніх вчителів української літератури	21
Yurii Borzunov Developing critical thinking among students	Борзунов Юрій Розвиток критичного мислення здобувачив освіти	24
Svitlana Buhaichuk Environmental education and upbringing in the process of studying biology. The use of the latest and interactive teaching technologies in the process of studying biology	Бугайчук Світлана Екологічна освіта і виховання в процесі вивчення біології. використання новітніх та інтерактивних технологій навчання в процесі вивчення біології	28
Olena Bukhniieva Reflective and evaluative criterion in the structure of integrative and interpretative competence of music teachers	Бухнієва Олена Рефлексивно-оцінний критерій у структурі інтегративно-інтерпретаційної компетентності педагогів-музикантів	30
Kateryna Vasylieva Linguocultural potential of authentic media texts in the formation of critical thinking of future teachers of English language and foreign literature	Васильєва Катерина Лінгвокультурний потенціал автентичних медіатекстів у формуванні критичного мислення майбутніх учителів англійської мови та зарубіжної літератури	33
Olha Vietrova Integration of critical thinking technologies into the professional	Вєтрова Ольга Інтеграція технологій критичного	36